

Nr 208.

Av herr **Palmstierna**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 94, med förslag till lag om förfogande över vissa varor vid krig eller krigsfara.*

Det torde vara synnerligen tvivelaktigt, om den nuvarande lagen om förfogande över vissa varor vid krig eller krigsfara den 9 oktober 1914 lämnar Kungl. Maj:t rätt att effektivt ingripa vid sådana fall som den bedrövliga Landskronaaffären. Lagen förutsätter nämligen antingen att maximipris skola vara utfärdade (§ 2) eller att krigsfara anses föreligga (§ 3) för att Kungl. Maj:t må äga rätt att expropriera förnödenheter. Efter vad man kunnat förmoda har regeringen även tillämpat en sådan tolkning av lagen i omnämnda fall. Den har icke ansett sig äga full maktbefogenhet att lägga beslag på förråden utan överlämnat åt Landskronamagistraten att verkställa en undersökning, något som på grund av bekanta förhållanden icke heller är ägnat att stärka statsmaktens auktoritet.

En ändring är tydligen av nöden och detta framträder så mycket starkare som erfarenheten ger vid handen, att Kungl. Maj:t under rådande förhållanden kan behöva, utan att maximipris tidigare utfärdats, tillförsäkra konsumenterna viss vara. Jag hänvisar till den skrivelse Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskotts livsmedelskommission den 9 dennes ingav till överståthållarämbetet, vari påyrkas, att kommunerna vid förefallande behov må kunna hos statens livsmedelskommission, vilken beklädes med expropriationsrätt, rekvirera erforderliga kvantiteter potatis. Det är bekant att den möjlighet danska lagen om maximipris givit till åtgärder i motsvarande syfte upprepade gånger kommit till användning särskilt i fråga om spannmål och detta till utomordentligt gagn för landet.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 4 saml. 101 häft. (Nr 208.)

Det är tydligen av yttersta vikt att när Kungl. Maj:t nu föreslår ett förnyande av oktoberlagen den uppmärksammade luckan i densamma utfylles. Man kan anföra mer än ett fall, då det visat sig att bristen på bestämmelser i av mig angivet syfte varit kännbar.

Lämpligaste formuleringen av det föreslagna stadgandet torde först efter övervägande inom lagutskottet kunna framkomma. Jag tillåter mig emellertid att här återge den danska instruktionen för prisregleringskommissionen. Den bemyndigades att »under rådande utomordentliga förhållanden träffa anstalter beträffande landets förseende med nödvändiga förbrukningsartikler (däribland kol, koks och andra brännämnen, utländska födo- och foderämnen) jämte dessas ändamålsenliga fördelning samt att, då så befinnes nödigt, inverka reglerande på handeln med och priserna på livsmedel och varor, då otillbörlig prisstegring till följd av spekulationsaffärer eller annan orsak har inträtt eller kan befaras inträda. Kommissionen må kunna infordra alla för sin verksamhet nödiga upplysningar, meddelade muntligen eller skriftligen, ej mindre av alla statliga och kommunala myndigheter än även av enskilda, däri inbegripet upplysning angående de förråd, som förefinnas. Den har att framställa förslag till inrikesministeriet beträffande de anstalter, som befinnas nödvändiga, däri inbegripet förslag till

- 1) landets förseende med ovan angivna livsmedel och varor;
- 2) statens övertagande mot full ersättning av sådana livsmedel och varor, över vilka det kan vara av vikt för samhället att förfoga; i sådant fall väljer den inom sig några medlemmar att i förening med särskilda av inrikesministeriet efter kommissionens förslag utsedda sakkunniga fastställa köpesumman för dessa varor;
- 3) fastställande av maximipriser i parti och i minut för sådana livsmedel och varor, som falla under lagen. Kommissionen har vidare att till justitieministeriet framställa förslag angående tillämpning av det i lagen av den 6 augusti givna bemyndigande att utfärda förbud mot utförsel av vissa varor».

Med användande av samma ordalag som i punkt 2 här ovan för länas regeringen enligt lagen makt att verkställa föreslagna expropriationsåtgärder.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 94 måtte besluta sådant tillägg till denna lag, varigenom Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att,

även om maximipris ej tidigare utfärdats eller krigsfara icke heller anses föreligga, mot lösen övertaga sådana livsmedel och varor, över vilka det kan vara av vikt för samhället att förfoga.

Hos lagutskottet hemställes värdsamt om närmare formulering av nödig lagtext.

Stockholm den 12 april 1915.

Erik Palmstierna.
